

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Első félév.

Kolozsvár, Februarius' 20kán, 1840.

8. szám

Tartalom: Korunk' sajátságai, (Időf) 57. lap. Levéltöredék Kolozsvárról, (V. János) 60. l. Bánffy László' hona, (L.) 62. l. Tatár erkölcsi kép, (000) 62.-l. Népdal, (Tyburczvári) 64. l. Literatúrai Jelentés, (Szerkesztőség) 64. l.

Korunk' sajátságai.

Mint egyes emberek' és nemzetek', úgy az idők' korainak is vagynak sajátságai, melyek másokkal nem közösök. Ki azt tünteti fel, hogy az emberi nemzet egészben, vagy annak jelentőbb része hol áll ma mivelődési tekintetben, a' jelenkor' sajátságait ismerteti meg. Időnk' lelkének irányát megérteni, munkálatit illő figyelemre méltatni annyival szükségesb, minél több függ annak tisztán felfogásától, szerencsésb jövendők' eszközzésére.

E' lapok' köre szűkebbre van mérve, mint sem egy több oldalról érdekes tárgy' terjedelmes felfejtését befogadhatná; nem célom hát korunk' sajátságait, akármelley érdekesekeknek és fontosoknak találom is azokat, egészben, csak főbb vonásaiban terjeszteni elő. Gondoson fogok őrizkedni korunk' lelkére és sajátságaira semmi valótlant nem fogni: de igen attól is, hogy az igazat el ne halgassam. A' mit már e' tárgyban sokan és sokszor kimondottak, azzal sem ártani, sem sérteni nem lehet.

Ébredt korunk' ritka sajátságai közé tartozik, egyes embereknek éppen úgy, mint erkölcsi testületeknek, nemzeteknek és statusoknak, nagyszerű tervekkel és vállalatokkal lépni fel, olyanokkal, mellyek az egészre áldást, a' fellépők' fényt, érdemet árasztandók. Magasra kitűnő sajátsága korunknak, minden jóban, szépségben és nagyszerűben előre haladni, minek az emberiség, már sok helyeken, szép győzedel-

meit látta, kedves ízű gyümölcseit szedte. Nehéz, sok akadályokkal rakott pálya ez, de az erős lélek szülte kitartás rajta már sokszor megdicsőült. Az előre haladás, mint a' hátrálás, vagy megfeneklés, természetibb valami. Az idő' kerekének forgását úgy meg akasztani, hogy az többé előre ne forduljon, nincs emberi hatalomban. Az előhaladás' akármelley kicsiny folyama' elibe kötött gát, azt tengerré nevelheti.

Az idő' lelkének derültebb, vagy borultabb egéhez képest, mindég vagy az erény, vagy a' bűn tett nagyobb hódolásokat. Korunk' sajátsága, a' bűnnek az erény általi üldöztetése. Erre mutat sok vétkes tetteknek setétbe rejtkezése, vagy az erény' és törvényesség' színéveli magabéleplezése. Hogy rosszat akar, ezt ma kimondani, kicsinynek és nagynak egyiránt nincs bátorsága. A' rosszat akarók, kik korunk' minden magasztalt tulajdonai mellett is legioval vagynak, annyira tartanak a' mindenütt ébren álló erény' hatalmától, hogy csak neve és színe alatt kívánnak terveikkel fellépni.

Sajátsága korunknak, a' józan, az emberi jogokkal öszvefüggésben álló elvek' megállítása feletti küsdése két hatalmas erőnek. Vagynak emberek, kik a' dolgok' ezen állásában magukat fel nem találva, korunkat részre, és túlságra hajlással szeretik czimerezni: de ezt, elfogultság's becsületes emberhez nem illő haszonvadászás nélkül, mondani nem lehet. Lehet egyes emberekről, igen néhol felekezetekről is állita-

ni, hogy túlságosok, végsőkben járók: de egy egész időt illetni ilyen nevezettel, korunk' sajátásaival, mi alatt az egész jelenkor' tettei' és törekvései' lelkét, gondolkozása' módját kell érteni, öszve nem férkezhető, igazán túlságos állításnak lehet venni. Lehetnek itt és ott józan elvektől, ön érdek, vagy vakság szülte ki- és eltérések, de hogy a' jó célhoz jutás, az emberi jogok' egyensúlyának eltalálása a' fő nézőpont, tagadhatatlan. Ki ezt így akarja látni, szükség, hogy ép szemekkel, mindenek felett, a' jó' győzedelmét ohajtó lélekkel birjon. Fogultság, megromlott vér, zavarban halászni akarás, mind tágas út arra, hogy valaki a' meglévő jóban keveset, a' képzelt talám ohajtott rosszban többet lásson a' valónál. Illyen tulajdonokkal birnak azok, kik minden jóra teendő lépést és szót veszedelemre vezetőnek jövendőnek, 's hogy jövendősök bételjesedjék, semmi követ mozdíthatlan nem hagynak. Sokan tele torokkal kiáltozzák: „a' világ mozgásban, forrásban van,“ 's ezt némelly szük nézetüekkel annyira is el tudják hitetni, hogy azt megakadályoztatni, minden hatalmokban álló szerekkel elő állani készek. Milly halgatagság a' levegőben minden szellőcskét orkánnak, a' társaságban minden élet' jelét forradalomnak kiáltani! Szüntesd meg a' természet' rendjében a' mozgást, öszveontottad annak egész dicső alkotmányát. Némelly dolog csak megforrás után és által jöhet tisztulásra, csak azután lehet azzá, mivé lennie kell: ebben hát célszerűségnél egyebet látni nem lehet. Csak egyes emberek' gondolati is, megforrás és azáltal meg tisztulás nélkül, az emberi méltóság' és okosság' próbáját ki nem ütik. Nem egyszer történt meg sok gazdánál, hogy forrásba indult bora edényét széllyel rugta; azért még sem jött, úgy hiszem, arra a' gondolatra: hogy talám jó lenne a' forrást jövendőben egészen megakadályoztatni, de igen arra, hogy miként lehetne azt ártalom nélkül elősegíteni. Jelesen minden

okos gazda ügyelettel van, hogy a' forrás olyan akadályra ne találjon, melly a' hort és edényt egyszerre veszedelmeztesse.

De még is, talám igen sok, a' mit némellyek a' jobbitás', az előhaladás' szellemétől elragdtatva, idő- és környülményre nem tekintve, kivívni akarnak? Ugyan ki vetné szemére az áldott természetnek, ha a' tavasz' megérkezéével, az új életre ébredett plánták közül némellyek igen buján kezdenének hajtani? Majd a' nap' feljebb emelkedése, ságárainak egyenesb vonalban lövölése, az igen sokat mindenünnen leégeti. Van a' polgári, van a' nemzeti életnek is illyen buján tenyészítő tavasza; de majd az okosság' és józan tapasztalás' feljebb emelkedő napja, a' szükségtelen, az élet' fája' nevededését gátló sarjazásokat leperzseli.

A' historia' bizonyítása szerint némelly időkorok csak nem teljesen meddön maradtak, mások csak idétlen nyomorék szülötteket hoztak világra. Korunk' áldott méhéből óriási, ép alkatásu, dús szellemü tettek ömlenek elő. Sajátága korunknak mindent, minek az emberi jólléttel öszvefüggése van, a' tökély' minél biztosabb alapjára tenni 's azon, minél magasb pontra emelni, melly cél' elérésére azon egész széles mező, melly a' közboldogság' megtermésére alkalmas, művelés alá jött. Tudomány, mesterség, művészet, kereskedés, gazdaság bő forrásaivá lettek a' közjóllétnek. A' tudományok' minden ágai és nemei csak nem isteni, az emberi ész' és szív' jogaihoz méltó ábrázatot öltöttek magukra. A' philosophia irányát a' practica életre fordítva, az okosságot a' fellengőből, hol az a' szemlélődés' megmérhetetlen, gyakran kopár mezején kevés virágokat tudott gyűjteni a' társasági élet' szépitésére, visszahívta a' földre 's ma már nem szégyenli ezt hazájának, munkássága' körének tartani.

A' vallás, mennyei fénynyével elúzvén a' sötétséget, a' türedelmelenség' és felekezetiiség'

sok sebet ejtett, és vért ontott fegyverének élét sok helyeken egészen kivette, másutt kisebb hatásúvá tette. —

Korunk átlátta, hogy az elmés theoreák' faragásában elég gazdag régiebb idők keveset tettek a' polgári és emberi szabadság' erősülésére; azért e' nagy és szent tárgyhoz közelebb lépett. Ma már az emberi és nemzeti jogokról tisztább megfogás 's az ebből mint tiszta kút-főből eredett ábrándozás nélküli szabadság, a' törvénytől és törvényszulte végrehajtó hatalomtól függést legszentebb kötelezettségének tartja; minek következtében, a' ma újból alkotott; vagy csak módosított törvényhozási és igazgatási rendszerek az emberi és társasági jogokkal megegyezőbb elvekre, 's azért állandóságuk felől nagyobb biztosítással is alakítvák.

Kitünő vonás korunk' szép képében a' gyermekek' és ifjak' neveltetését tárgyazó intézetek iránti nagy figyelem, és minden áldozatra kész részvétel: még pedig annyival magaslatandóbb e' köz figyelem és részvét, mert kiválasztott céljok, különösen a' köznép' értelmésítése. — Az e' végre alapított intézetek már is sok szép koszorukat fűztek az alapítók' homlokára, 's füzendők majd többeket egész nemzetek' és országok' díszítésükre. Örvedetes jelle ez annak, hogy ma már a' világosság' fiai nemzetnek ellenség gyanánt, 's meg annak is, hogy a' setétség' pártolói tovább nem bírnak a' világosság' terjesztőivel. A' tanítási szellemnek korunkban egy egészen új rendje, és a' régitől sokban különböző szaka kezdődött. Ma, keves kivétellel, az életnek és nem az oskola' falainak tanítanak.

Némelly időnek uralkodó, a' polgári és erkölcsi életet egyiránt rongáló caractere, vagy inkább nyavalyája volt, a' népek' keserveivel és átkaival kísért végetlen hadak' folytatása. Megvilágosult századunk, a' sok véres tapasztalások után meggyőződve, látja, hogy valódi nagysá-

got és felemelkedést, valamint egyes státusoknak és nemzeteknek; úgy az egész emberiségnek is, nem az erőket emésztő, a' mivelődést elfojtó öldöklő háborúk', hanem a' béke' és csend' virágos útján lehet mind megszerezni, mind megtartani: miszerint már ma, az emberi és nemzeti jogok' biztosítására, a' sérelmek' orvoslására, inkább törvények és békés alkudozások, mint gyilkoló fegyverek használatnak. Sajátja századunknak, a' békességre hajlás, az embermészárlástól undorodás, a' polgári élet- és vérkímélés: —

Vagynak elviselt gondolatok, hatalmak és tekintetek, melyekből az idő, mint az ifju gyermeki ruhájából, kinőtt. Mig azok erejükben állottak, mig őket maga az idő' lelke is pártolta, királyok és nemzetek térdeltek előttök. Korunk ezt tenni többé nem akarja.

Különös sajátságot adnak korunknak, a' mindenütt nagy számmal, különböző célok' eszközésére létesülő, semmi áldozatokat nem kímélő egyesületek' munkálatai. Alig van a' társasági, alig a' nemzeti életnek egy ere, mellyben az ilyen egyesületek új vért ne vezettek volna. —

A' közjóra, az emberiség' mívelésére, 's ez által méltósága magasítására olly nagy hatásu tapasztalásokkal gazdag korunk, magáénak, sajátjának ismeri, a' gőz' erejének különböző erőművek általi bámulatos használatát. — A' könyvnyomtatás' érdemét, úgy hiszszük, homályba borítani egy találmány sem fogja, de valljon nem közelítette-e meg a' gőzzeli dolgozások' hatása? A' gondolatokat, 's némelly tekintetben még az érzéseket is úgy megtestesíteni, azoknak ollyan életet szerezni, hogy mikor a' gondolkozó fő, és érző szív elhamvadnak is, sokáig fenmaradjanak; terjedjenek, 's per aggregationem nevedjenek is, az irás', különösen pedig a' nyomtatás' feltalálásának halhatatlan érdeme: de valljon a' gőznek nincsenek-e e' tekintetben is

érdemei, melyek amazéival szinte mérközhetnek? vizen és levegőn, hajókon, szárazon, szekereken nem vinni, hanem villámsebességgel repíteni élő könyveket egyik világrészből a másikba, még pedig a nélkül, hogy miattok a sajtóval és Mauttal kellene vesződni, ki találja kicsiny jelentésü tüneménynek?

Megemlített sajtóságai korunknak fontos kötelességek teljesítésére hívnak meg mindnyájunkat.

Ha korunk' egyik dicséretes tulajdona az előrehaladás: annak nem csak örvideni, de azt lelkesen elősegíteni is tartozunk. Nincs olly mostoha helyzetü ember, ki lelkesen akarva, jót ne tehetne. Minden jó intézet az ohajtás' méhében fogantatik, életre hozza a munkásság, nevelés, és táplálja a munkabani buzgóság a hátrálni nem tudó szilárd kitartással. Szűk körünkkel, kicsiny hatóságunkkal magunkat nem menthetjük. Egy üdves intézet' létesítésére sokféle szolgálatok kívántatnak meg, valamellyik tőlünk is kitelhető. Nem csak az ország' és közgyűlések' teremében, házunk' keskeny körében is tehetünk szolgálatot a köz jóra. Reményünk' csüggedetlensége, örömiünk' ott, hol kell, kijelentése, mint szükséges hangok úgy mehetnek be a közvélemény' harmoniájába.

Ha sajtósága századunknak a világosság' terjesztése, vegyünk abban mindnyájan részt. Legyünk barátjai a házi, hazai és nemzeti békeségnek, egyetértésnek és haladásnak.

IIÓA

Levél-töredék Kolozsvárról.

Kirándulással enyhülnek a gondok. Imé egy szomorú kivétel ezen mondat alul. Engem hűlepte mezei lakomból magános busulásim üzenek ki 's közös búra érkezém Kolozsvárra is. Ithon a nagy világ' zaját ritkán hallom. Elszigetelt élet a falusi. Jámbor birkáim' bégetésin kívül, ritkán tudok más zajról. Azzal úgy is megszoktam, hogy annak változataiból az idő változataira is szinte elég bizonyossággal következtetek.

Szüléim 1837ben, ezt édes Öcsém te is jól tudod, polgári nézetimmal elégületlenek lévén magokhoz vevének. Gyermeckori barátimtól 's a hon' oszlopai' látásától, kiket bálványok gyanánt imádek, egyszerre szakadtam el. Közjóért égő szivem a forró vágyak' örvényében csak czéltalan csapongó lángok' prédájává leve. Ki tudhatná! mi leendett volna belőlem, ha nyomó képzetim' tömegében meg nem jelent volna egy kedves Ariadné. Nina volt ez, az áldott angyal. Még egyszer felfogám az élet' vezérfonalát a gyöngé kezekből. 'S mondhatom hogy kárpótlásul sokszorosan leltem fel mindent a hű nőben, a mit csak valaha ohajthaték az emberiségnek. Az embertől éldelhető legfőbb öröm' 's boldogság' mámorában gyorsan teltek a napok!

Vége a' mult évben elvesztők forró szerelmünk' egyedüli zálogát, a' kis Ilkát. Nóm az óta sorvadoz. A' kerekded alak' bájos kellemei könnyekké olvadnak, 's úgy óltogatják a lélek' tüzet az égő szemekben 's búborázdákat mosnak a' rózsa arczokon. Többszöri javaslatimra megegyezett a' szenvedő nő hogy orvost hozzak a' házhoz egy néhány napra. Így indulék Kolozsvárra.

Ki az ifjui képzelgés' hanykodó hajóját, a' tapasztalati tenger' hullámzatai közt feltünő sziklákön öszve törte, 's aztán zuzott sorsa' romain számot vetett az étellel, és mindenről lemondva végre egy hű nőben látta, imáda mindenét; ha még is forró képzettel bír: gyaníthatná mit érzék a' Felekre hajtatra. Különben is egy sílány téli nap volt az. Búm' fekete fátyolán által mindent halotti színben láttam. A' kolozsvári harangok szomoruan zugtak felém. A' füst gyász lepelkint terült el a' város felett. A' fölnyuló

tornyok 's tüzfalak, éles szirtoknak látszának a' tátongó ködtengeren. Úgy is egy tenger' hajjai hullámozgottak itt valaha. A' Fellegvár' oldalában tengeri csigarétegek bő tanúi. De a' hely nagyot változott. Azon tenger' feneke olly fent volt mint ma a' torony' tetője. Czettek és fő-kák usztak ott, hol ma az emberi indulatok' katlanában több mint husz ezer értkoruak' érdeke fő, 's huszszor husz ezernél is több alakokban emelkedik fel vagy hunyászkodik meg az erény és bűn.

A' teremtéssel egykoru változás' és eredményei' nagy eszméjén andalogva közeledtem a' várost rejtő ködtengerhez, mellyből már már feltűntek az új egyház, czukörgyár és katonalak. Változás' és előhaladás' jelei ezek is, mind kívül a' váron, mellynek falai naponkint omladoznak a' béke' angyala' trombita-harsogására. Solyom fészek gyanánt ül a' régi Fellegvár a' város feletti szirtfokon, míg az új tanya diszszel foglal helyet a' Szamos téren. Jele hogy egykor idegen bajtúl féltek, most csak a' belső csöndre vigyáznak. A' változás' és előhaladás' eszközei 's akadályai tűntek fel lelkemben, míg tehetetlenségemben néma imádságba merülék a' munkás hazafiak' éltökért. Így értém a' zajos város és néma temető közé. Szemeim könnyekkel töltek el a' sírkert' ajtójánál. Bánám hogy sokan nem hallák a' nagyszerű kérdéseket, melyeket enkiicsinségemnek tevék fel. Honnan e' hanyagság a' Kendeffy Adám' sírja iránt?

Kolozsvárra érkezém, de soha nem leszek képes, édes Öcsém, számolni arról, a' mit ott láttam és érzettem. Villanyi hatással járt el és vert le akkor mindenkit a' báró Bánffy László' véletlen halála' szomorú híre. Páni ijedség' halálsáppadtsága látszott az arcokon. Egy földrázkodás' első zugása után ilyenek lehetnek az ábrázatok. Szorult szívvel, lesütött szemekkel, kimélve közeledtek a' barátok barátjaikhoz: mintha ollyannal találkoznának, kinek családá'

tagját, kedvesét ragadta el a' halál. Érzékeny sohajok szálltak fel az elszomorodott keblekből. A' boni történetekben olly rég fénylő Bánffy család' diademajából egyik legszebb gyémánt hullott ki. Hazánk egy oszlopát veszté el. A' legjobb honfiak hűbarátukat, bajtársukat siratják. Mindnyájon könnyeket ejtének báró Bánffy Lászlónak, a' nagy polgárnak, a' köz szeretet' bálványának emlékezetére. A' közvélemény diadalmi innepet tarta az ő halálakor. Tompa kábultság ült a' homlokokon. A' békés polgárok' békés keblökben egy őrangyal hiányzék. Valami nagyszerű látmány, mikor egy egész nép' szeméből ugyanazon egy eszme, egy bú tűnik ki; mikor egy város lelki gyászt ölt 's az arcokon lélektani hieroglyphekből lehet olvasni a' részvét' fájdalmait. Kolozsvár egy nagy temető keretét ábrázolt, hol az élők mozgó sírkövekké váltak a' b. Bánffy László' dicséretével beírva.

Báró Bánffy László egy volt a' nem tulzó, erős és hű honfiak közül. Mindig a' polgári 's erkölcsi szent törvények' szellemében szólt. Mély belátás, tiszta felfogás, egyszerű könnyűség, szelid gyöngédség, szent és tiszta cél jelelik az ő beszédeit a' haza' ügyében. A' polgári hivatalviselésről, midőn azt törvényes nézeteivel 's erkölcsi meggyőződésével nem egyeztethette, lemondott. Nagy nem kívánt lenni 's éppen azért volt az. Születés, ész, tudomány, tiszta erkölcsi és polgári jellemek főforrásai 's okai azon áldásözönnek, melly az ő emlékét környezi. Erdély' egyik fénycsillaga tünt el benne. A' Részek szomoruan adóznak. Valljuk meg, a' szelid Kölcsey után leginkább Bánffy László' vala elveszithető. E' két polgár' képét az oszlopokban érdemjel gyanánt kellene a' növendékekkel hordoztatni, és éltök' rajzát a' kezdő gyermekekkel is tanultatni.

Barátom! ez a' nap nekem szomorú vala. Este az orvos' asztalán egy hirlapon is azt kel-

le látnom, hogy b. Bánffy László kimulék, és
 - - - hogy - - - Cabrera egészsége már ja-
 vult! -! - Istenem, te érted mire jó ez így, és
 én mint jámbor keresztény imádlak téged! Szál-
 lásomon későre alvám el, 's akkor is b. Bánffy
 Lászlóval álmodám. Az augvernei Latourral
 látám társalkodni ötöt az elyeumban. Te, é-
 des Öcsém, igen ifju vagy 's tán nem ismered
 még ezt a' Latourt. Ő egy franczia hős volt.
 Főrangu, mint Bánffy László. Tisztségéről ön-
 kint lemondott, mint Bánffy László. Aztán
 önkint szolgált a' közvitézék' sorában erkölcsi
 meggyőződésből és becsületért ismét mint
 Bánffy László. 'S mint Bánffy Lászlót a' köz-
 vélemény, úgy Latourt is megkülönböztette Na-
 poleon és első gránátosnak (premier grenadier)
 nevezte. Latour a' csatatéren esett el, mint
 Bánffy László. A' Latour' szívét Napoleon
 bébalzsamoztatta és egy arany tokban a' legdere-
 kabb gránátossal hordoztatta. A' Latour' nevét
 halála után is mindig legelől olvašták fel az osz-
 tálynál, és az, ki az ő szívét hordozta, a' sorok-
 ból előlépvén ezt kiáltotta: ő megholt a' be-
 csület' mezején (Il est mort sur le champ
 d' honneur). Valljon a' Bánffy László' jó
 szívével, 's becses emlékével mit teend a' köz-
 vélemény!?!

Kolozsvártti.

V. János.

Bánffy László' hona.

Át a' bérczen, át a' síkon
 Szállong szellemünk:
 Hozna vissza szép világot,
 Vissza Őt nekünk.

Hol találjuk? - Pusztá térünk.
 Bérczen zúg a' szél.
 Honfi Bánffy! olly korán te
 Égi m'ért levél?!

Pornak hagyta az, mi por volt,
 Elhamvadt szived;
 'S üdvöletlen Istenedhez
 Szállt föl szellemed.

Nyugalom jutalmad ott, hol
 Honnod-isteni;
 Élved tiszta, mert leöltéd
 Azt, mi emberi.

Föltalálni téged ottan
 Majdan meglehet;
 'S föltalálhat az, ki mint te
 Érdemet tehet.

L.

Tatár erkölcsi kép.

Central University Library (Vége.)

Kevés perczek' multával meg is jelenének
 a' khán' vezérei 's magasb rangu tisztviselőinek
 minden nejei; fejrbe valának öltözködve 's hosz-
 szu, fejr fátyol fedezé ábrázatjokat, 's a' mint
 mindenik a' tiszteletérdemlő törvényszék előtt
 elhalada, fenn szóval egy strophát monda el a'
 szent könyvből.

Hetven hölgyek haladtak vala már el a' bi-
 rák előtt és csak egy vala még hátra; az is
 mendegele szilárd léptekkel keresztül a' sátron
 's e' strophát szavalá: „Isten' angyala örködik
 az igaz és elnyomatott felett, ő nem enged-
 meg a' véteknék, hogy az ártatlanság' álmát
 megzavarja.“

„Ez az a' hang, mellyet én bályám' sáto-
 rában hallottam!“ kiálta fel a' gyermek.

Két Narbek (törvényszéki szolgál) leleb-
 benté a' fátylot a' hölgy' arczatáról — az
 Szeged-Mohalem' anyja vala; a' bírák és
 jelen levő nézők mindnyájon rémitőleg megle-

petének 's rázkódának. A' khán haladéktalanul értesítették e' felfedezésről.

„Az igazságnak még kell engedni a' maga folyamát,“ monda a' khán, ki töstént lóra pattant és sebesen oda ugratott vala, mikor bélépék a' sátorba, melyben az ítéelőszék ütését tartá; „birák, mondjátok szabadon ki ítélettöket, nektek csak saját lélekismeretötök szabad követni.“

A' birák elhagyák a' sátröt, hogy ön maguk közt a' büntetés' alkalmazásáról tanácskozzanak. A' közben Szeged Mohelem' anyja, egészen lesujtatván a' rémitő 's igen is nagyon alapos vádtól, melly őt megrohanta vala, törekedett könnyei 's jajgatásai által fia' szánakozását felébreszteni. „Naharin ű felettébb kizáró jogokat nyert volt a' te sziveden,“ zokogta ő; „anyai szeretetem megvakított engemet, bocsáss meg nékem! Ah te nem tudhatod, mi sok fájdalmat szenved az olly anya, kinek szeretete félre ismertetik!“

A' khán mozdulatlan 's lesütött fővel marada azon magasságon, hol a' birák' ülőhelyei valának; úgy látszott, nem is hallgat anyja' panaszaire 's kérelmeire.

Hosszas tanácskozás után ismét a' sátorba léptek a' birák, 's ünnepélyes csend uralkodott, midőn a' Tsah-Fez egyik kezét a' Koránra, másikat szívére tévén komoly hangon a' következő ítéletet mondá ki: „A' halál halált érdemel, és a' ki másoknak rémitő véték' elkövetését tanácsolta, rémitő fenytékre méltó.“

„S'ekép mi büntetésre ítéljük Mirza Anund-ot, és parancsoljuk, hogy hüvelyke vágattassék le.“

„Nadir Fez, testvérei' elcsábítója, káróba vonatásra ítéltetett.“

„Kolang-ho' 's Alo-Zor' fejeik ütessenek el.“

„Nadir Kolang-ho, mind kora' tekintetéből, mind azért, mert a' véték' önkint meg-

vallotta, mentve lesz minden büntetéstől.“

„Ezen mi ítéletünk Nopa' térségén, hol kiadatott, és kiadatása' napján, Ahmed' hava' hatodik napján (junius' 22ikén) töstént vétessék teljesedésbe.“

A' szívzaggató kiáltás szinte elnyomta a' Tsah Fez' hangját; e' kiáltás a' khán' anyjától jöve, ki most saját fiának, majd a' birák' szánakozásért esenge. De Szeged Mohelem süket marada panaszaire 's esengéseire, és parancsolá, hogy az ítélet' végre hajlására azonnal készültek tétessenek.

Rövid idő mulva a' komoly menet megindult egy a' térségen levő meglehetősen magas dombra, mellyet a' tatárok Habut-de-Kisnek neveznek.

Az ítéelőszék' Narbek-jei kezdték az indulást, magas bambusz pálcákat vivének kezökben, mellyeknek csucsára arany lóherlevelek valának alkalmazva. Utánok mentek a' négy megítéltettek, a' khán' hadi szolgálóinak alkalmisint erős osztályától kísértetve; ezek után következett a' hóhér segédjeivel. A' birák, 's lován fennülve a' khán, legelőkelőbb főnökeivel, rekeszték hé a' menetet. Nagy néptömeg tölöng körülötte, 's széles kört alakíta Habut-de-Kis halom körül.

Midőn a' hóhér segédeivel együtt előkészületeit megtevé, az ítéelőszék' jegyzője, az Anor Tsa, mint hivatala parancsolá, felszólítá a' megítéltetteket, 's megnevezé a' büntetés nemeket, mellyeknek elszenvedésére kárhozzátva valának.

„Mirza Anund“ kezdé, „a' törvényszék' ítélete szerint elvesztendi jobb keze' hüvelykét.“

Midőn a' khánnak e'korig annyira tisztelt anyja' neve megcsendüle, bámulás' és szánakozás' zaja futá át a' néptömeget; alig merészelték lélekzeln; minden szemek a' szerencsétlen fejdelem asszonyon csüggték.

A' khán leugrék lováról, „Anyám!“ kiáltá

olly hangon, melly a' síkságon messze elhangzott, „én akarom kiállani a' büntetést, mellyel te Isten és embereknek tartozol. Szolgáljon néked és mindeneknek bizonyságul az áldozat, mellyet én a' te bünöd' megengeszteléséül bemutatandok, hogy az uralkodónak adatott hatalom szivemben a' fiui tiszteletet és szeretetet legkevésbé sem csorbította.“

'S kardját bal kezével kirántván, ön jobbját egy fatörzsökre helyezé, 's annak hüvelykét egyetlen egy csapással levágá. Örömjaj és elragadtatási tetszés kiáltozás harsantak meg a' sűrűn tolongó nézők' körében. Mirza nemes lelkü fia' lábaihoz borula le, 's míg ez azon i-parkodék, hogy ép karjával anyját a' földről felemelje, jobb karját egy seborvosnak nyújtá ki, hogy a' vére' folyását megállitassa. „Most,“ kiálta aztán, „hagyd folyon tovább az igazság' kiszolgáltatása. Anyám a' maga bünéért megtette az engesztelő áldozatot, lakoljanak most a' többi bünösök vétkökért életökkel.“

Ő ismét lovára pattana, a' hóhérok pedig megragadák a' három füstestvéreket.

Népdal.

Sűrű zápor esik,
A' patak megáradt,
Ellepte a' gátat
Letörte a' hidat.

Letörte a' hidat,
'S által nem mehetek,
Itt a' patak' partján
Magamra szenvedek.

Nem mehetek által
Az én kedvesemhöz;
Hogy szorítsam mellét
Dobogó szivemhöz.

'S érte búban nyögdel
Hozzá vágyó szivem,
Tudom hasonlót tesz
Kis lakába' hívem.

Isten hozzád kedves!
Majdan látni foglak:
Ha lezuhog a' viz
'S megapad a' patak.

Isten hozzád patak!
Hévség szárazszon ki;
Hogy így ne búsuljon
Partodon más senki.

Tyburczvári.

Literaturai jelentés.

Brassóban Gött János' betűivel nyomtatva megjelent, és kolozsvári könyvtárusainknál is megszereshető: „Nachlese auf dem Felde der ungarischen und Siebenbürgischen Geschichte, nach authentischen bis jetzt unbekannten oder unbenutzten Quellen und Urkunden bearbeitet von A. K. Kronstadt, gedruckt in Johann Gött's Buchdruckerei. 1840.“

(Tarlózat a' magyar és erdélyországi historia' mezején, hiteles, mostanig ismeretlen avagy nem használt kútfők és oklevelek után kidolgozta K. A. Brassóban nyomtatott Gött János' könyvnyomó intézetében 1840); nagy 8. r. 59 l. Árú füzve 40 kr. ezüst pénzben.

A' „Nachlese“ három füzetre terjedend; jelen füzetben, melly kül csinosság' tekintetében egyike az erdélyi legszebb nyomtatványoknak, két Töredékdolgozat foglaltatik: I. A' Hollós Mátyás király' uralkodási korszaka alatt, és kevéssel az előtt 's után Magyar és Erdélyországban létezett literatura' historiájához, II. A' magyar nyelvnek Hollós Mátyás alatt miveltetése' historiájához tartozó.

E' honérdekü pár Töredék jobbkor nem adathatott ki mint éppen most: midőn egy felől Mátyás királyunk' dicső érdemei, ama' Pesten alakult hazafi társulat' felszólítása' következtetésében, Magyar és Erdélyországban újra felelevenítetttek, köz beszéd' tárgyaivá lettek, és azokat méltányolva a' nemzet' melegebb érzelmü része nékie emlékszbrot állitatni készül; más felől Magyarország' karai és rendei a' magyar nyelvet minél szélesb körre kiterjeszteni Pozsonyban olly szent hévvel buzognak.

Szerkesztőség.